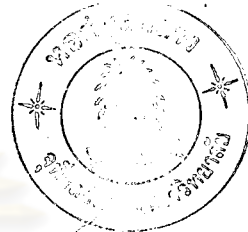

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สิ่งสำคัญประการหนึ่งที่จะสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้ป่วยหายจากโรคที่เป็นอยู่ในเวลาอันรวดเร็วคือ การที่ผู้ป่วยได้รับการตอบสนองความต้องการพื้นฐานในชีวิตประจำวัน (Daily Living Needs) ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

ความต้องการพื้นฐานในชีวิตประจำวันของมนุษย์ หมายถึงสิ่งซึ่งเป็นความจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตอยู่ และถ้าปราศจากสิ่งเหล่านี้มนุษย์ก็ไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ หรือความต้องการพื้นฐานในชีวิตประจำวันของมนุษย์หมายถึงสิ่งต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกายจะต้องใช้ในการทำหน้าที่เพื่อการดำรงชีวิตอยู่

ไรน์ และ มอนแทก (Rines and Montag) ได้จำแนกความต้องการพื้นฐานในการดำรงชีวิตประจำวันของมนุษย์ออกเป็น ๒ ประการคือ ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological Needs) และความต้องการทางด้านจิตใจ (Psychological Needs) ซึ่งสามารถจำแนกรายละเอียดของความต้องการทั้ง ๒ ประการได้ดังนี้

ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological Needs) หมายถึงความต้องการต่าง ๆ ดังนี้

๑. ความต้องการอาหาร
๒. ความต้องการน้ำดื่ม
๓. ความต้องการอากาศ (Oxygen)
๔. ความต้องการขับถ่าย
๕. ความต้องการการควบคุมอุณหภูมิของร่างกาย

๖. ความต้องการพักผ่อนและการออกกำลังกาย
๗. ความต้องการความสบายเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยและเครื่องนุ่งห่ม
๘. ความต้องการความสะอาดทั่วไปทั้งของร่างกายและสิ่งแวดล้อม
๙. ความต้องการทางเพศ

ความต้องการทางด้านจิตใจ (Psychological Needs) หมายรวมถึงความต้องการในเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

๑. ความต้องการความรัก
๒. ความต้องการการยอมรับและการเป็นเจ้าของ
๓. ความต้องการความปลอดภัย
๔. ความต้องการเป็นอิสระและการพึ่งพาอาศัยคนอื่น
๕. ความต้องการที่จะสัมฤทธิ์ผลและการยอมรับนับถือ
๖. ความต้องการที่จะรู้ค่าแท้จริงแห่งตน (Need for self-esteem)^๑

โจน ลัคแมนน์ และ คาเรน ครีเอสัน โซเรนเซน (Joan Luckmann and Karen Creason Sorensen) ได้ให้ข้อสรุปเกี่ยวกับความต้องการพื้นฐานในการดำรงชีวิตมนุษย์ ตามแนวความคิดของ มาสโลว์ (Maslow) โดยแบ่งความต้องการเป็น ๖ ระดับ ดังนี้

๑. ความต้องการเพื่อการอยู่รอดของชีวิต (Survival Needs) ได้แก่ ความต้องการอาหาร น้ำ อากาศ การควบคุมอุณหภูมิของร่างกาย การขับถ่าย การพักผ่อน และ

^๑Alice R. Rines and Mildred L. Montag, Nursing Concepts and Nursing Care (New York: John Wiley & Sons, 1976), pp. 57-67.

การหลีกเลี่ยงจากความเจ็บปวด

๒. ความต้องการการกระตุ้น (Stimulation Needs) ได้แก่ ความต้องการทางเพศ การมีกิจกรรม (activity) การสำรวจ และการใช้มือ

๓. ความต้องการความปลอดภัยและความมั่นคง ได้แก่ ความต้องการความปลอดภัย ความมั่นคง และการปกป้องคุ้มครอง

๔. ความต้องการความรัก ได้แก่ ความต้องการความรัก ความเป็นเจ้าของ และการอยู่ใกล้ชิด

๕. ความต้องการเกียรติยศ ชื่อเสียง (Esteem Needs) ได้แก่ ความนับถือตนเอง ความภาคภูมิใจ

๖. ความต้องการความสมหวังในชีวิต (Self-actualization) เป็นกระบวนการที่บุคคลใช้ความสามารถของตนเองเพื่อความสำเร็จในชีวิต^๑

นอกจากนี้ได้มีท่านผู้รู้ทั้งหลายท่านได้กล่าวถึงความต้องการพื้นฐานในการดำรงชีวิตของมนุษย์ ซึ่งสรุปได้ในท่านเองเดียวกันคือ เป็นความต้องการทางด้านร่างกาย และความต้องการทางด้านจิตใจ และเป็นที่ยอมรับกันว่าความต้องการดังกล่าวเป็นความจำเป็นในการดำรงชีวิตอยู่ของมนุษย์ทุกคน ทั้งในภาวะที่มีสุขภาพร่างกายและจิตใจสมบูรณ์ และในภาวะที่เจ็บป่วย

^๑Joan Luckmann and Karen Creason Sorensen. Medical Surgical Nursing: A Psychological Approach (Philadelphia: W. B. Saunders Company, 1974), p. 9.

เมื่อบุคคลอยู่ในภาวะที่เจ็บป่วยและจำเป็นต้องมาพักรักษาตัวในโรงพยาบาล ความจำเป็นและความต้องการพื้นฐานในการดำรงชีวิตดังกล่าวก็ยังคงมีอยู่ แต่สภาพของความเป็นอยู่ภายในโรงพยาบาลย่อมแตกต่างจากสภาพและความเป็นอยู่ที่บ้านของผู้ป่วย ทั้งนี้เป็นไปตามระบบการทำงานของโรงพยาบาลและเพื่อความสะดวกในการจัดบริการให้แก่ผู้ป่วย จากสภาพความเป็นอยู่ที่แตกต่างกันนี้เองทำให้เกิดความขัดแย้งและผู้ป่วยต้องมีการปรับตัวอย่างมากมาย รวมทั้งการปรับตัวในเรื่องเกี่ยวกับความต้องการพื้นฐานในการดำเนินชีวิตประจำวันด้วย ในขณะที่ผู้ป่วยมาพักรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาล ซึ่ง ทาร์โนเวอร์ ได้กล่าวว่า ผู้ป่วยต้องพยายามปรับตัวกับสิ่งแวดล้อมของโรงพยาบาล กิจกรรมประจำวันที่เคยปฏิบัติก็ถูกเปลี่ยนแปลงไปตามกิจกรรมของโรงพยาบาล เจ้าหน้าที่เป็นจำนวนมากที่ผลัดเปลี่ยนหน้าที่กันจนผู้ป่วยไม่เกิดความคุ้นเคยกับเจ้าหน้าที่ผู้หนึ่งผู้ใดโดยเฉพาะ เครื่องมือ เครื่องใช้ ตลอดจนวิธีการในการให้การรักษายาบาลมีลักษณะที่น่ากลัว ผู้ป่วยจะรู้สึกกลัวเมื่อเครื่องมือแปลก ๆ ไปสัมผัสกับร่างกายผู้ป่วย และผู้ป่วยไม่สามารถป้องกันตนเองจากวิธีการรักษาต่าง ๆ และจากความเจ็บปวดได้ ต้องไว้วางใจบุคคลแปลกหน้าในสภาพแวดล้อมที่แปลกในโรงพยาบาล และผู้ป่วยคิดว่าโรงพยาบาลดำเนินกิจการเพื่อสนองความต้องการของเจ้าหน้าที่มิใช่เพื่อผู้ป่วย จึงทำให้ผู้ป่วยเกิดความไม่มั่นใจ และเป็นการยากสำหรับผู้ป่วยที่จะปรับตัวได้ในเวลาอันรวดเร็ว ทำให้เกิดความขัดแย้งในตัวผู้ป่วย และมีการแสดงออกในหลายรูปแบบ เช่นนอนไม่หลับ ปฏิเสธอาหาร น้ำ และยา หรือไม่ให้ความร่วมมือในการรักษาพยาบาล^๑

ในขณะที่ผู้ป่วยมาพักรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาลเพื่อรับการรักษา หน้าที่สำคัญของพยาบาลคือ การดูแลผู้ป่วย ช่วยให้ผู้ป่วยได้รับความสุขสบายเท่าที่จะกระทำได้ ให้ความมั่นใจ ความปลอดภัยทั้งทางด้านร่างกาย สังคม และอารมณ์ เพื่อจะ เป็นการช่วยให้ผู้ป่วยหายจาก

^๑William Tarnower, "Psychological Needs of the Hospitalized Patients," Nursing Outlook 13 (July 1965): 28-30.

โรคที่เป็นอยู่เร็วขึ้น^๑ และ เวอร์จิเนีย แฮนเดอร์สัน (Virginia Handerson) ได้สรุปแนวความคิดจากบทความของ เทเลอร์ (Taylor) ว่า พยาบาลมีหน้าที่ดูแลผู้ป่วยในด้านการป้องกันที่รับให้สอดคล้องกับความต้องการเฉพาะของมนุษย์ ทั้งความต้องการทางด้านร่างกายและจิตใจ ซึ่งเป็นสิ่งที่แยกจากกันไม่ได้^๒ แต่จากการศึกษาวิจัยของ เฮย์ และ แฮนเดอร์สันสรุปผลได้ว่า ผู้ป่วยส่วนใหญ่คาดหวังว่าพยาบาลและสมาชิกในทีมสุขภาพสามารถจะช่วยเหลือและตอบสนองความต้องการพื้นฐานในการดำรงชีวิตอยู่ และความต้องการที่จะรู้เกี่ยวกับสภาพการเจ็บป่วยและการรักษาพยาบาลที่เขาจะได้รับ แต่การช่วยเหลือและการตอบสนองความต้องการของผู้ป่วยจากพยาบาลไม่ได้เป็นไปตามความคาดหวังของผู้ป่วยในด้านนี้ เพราะผู้ป่วยรู้สึกว่า เขาไม่ได้รับรู้เกี่ยวกับสภาพความเจ็บป่วยที่เขาเป็นอยู่ และการรักษาพยาบาลที่เขาจะได้รับรวมทั้งไม่ได้รับความช่วยเหลือในการตอบสนองความต้องการในการดำเนินชีวิตขณะที่เขาอยู่ในโรงพยาบาล ซึ่งทำให้เขาเกิดความวิตกกังวลและความกลัว^๓

ดังได้กล่าวมาแล้วว่าความต้องการพื้นฐานของบุคคลเป็นสิ่งสำคัญในการดำรงชีวิตอยู่ และเป็นพื้นฐานอันสำคัญยิ่งที่จะช่วยให้ผู้ป่วยหายจากโรคในระยะเวลาที่เร็วที่สุดด้วย จึงเป็นความต้องการที่สำคัญที่สุดที่ต้องได้รับการตอบสนองให้เหมาะสม และถ้าไม่ได้รับการ

^๑M. P. Bowmann, "The Nurse and the Patient," Nursing Time 71 (July 1975): 1147.

^๒Virginia Handerson, The Nature of Nursing, (New York: The Macmillan Company, 1966), p. 2.

^๓Stella I. Hay and Helen C. Anderson. "Are Nurses Meeting Patients' Needs?," The American Journal of Nursing 63 (December 1963): 96-99.

ตอบสนองที่เหมาะสม เนื่องจากความล้มเหลวในการปรับตัวในสภาพแวดล้อมที่ไม่คุ้นเคย จะทำให้เกิดความขัดแย้ง (Conflict) ความคับข้องใจ (Frustration) และความวิตกกังวล (anxiety) ในบุคคลนั้น โดยเฉพาะในภาวะของการเจ็บป่วย และจำเป็นต้องมาพักรักษาตัวในโรงพยาบาล ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อบุคคลนั้นในหลาย ๆ ด้าน

จากแนวความคิดและสภาพปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาถึงความคิดเห็นของผู้ป่วยเกี่ยวกับความต้องการพื้นฐานในการดำเนินชีวิตประจำวันขณะพักรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาล เพื่อที่ผู้วิจัยจะได้พยายามหาข้อสรุปอันจะยังประโยชน์ในการที่จะนำผลการวิจัยนี้ไปประกอบในการวางแผนการให้บริการ เพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐานของผู้ป่วยได้อย่างเหมาะสม และคืนเข้าสู่สภาพปกติทั้งทางร่างกายและจิตใจได้โดยเร็วที่สุดด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

๑. ศึกษาถึงความคิดเห็นของผู้ป่วยเกี่ยวกับความต้องการพื้นฐานในชีวิตประจำวันขณะพักรักษาตัวในโรงพยาบาล
๒. ศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ป่วยเกี่ยวกับความต้องการพื้นฐานในชีวิตประจำวันขณะพักรักษาตัวอยู่ในแผนกพิเศษของโรงพยาบาลเอกชนกับโรงพยาบาลรัฐบาล
๓. ศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ป่วยเกี่ยวกับความต้องการพื้นฐานในชีวิตประจำวันขณะพักรักษาตัวอยู่ในแผนกพิเศษกับแผนกสามัญในโรงพยาบาลรัฐบาล
๔. ศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการพื้นฐานในชีวิตประจำวันของผู้ป่วยที่มีความแตกต่างกันในเรื่องเพศ (ชาย-หญิง) ขณะพักรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาล

๕. ศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการพื้นฐานในชีวิตประจำวันของผู้ป่วยที่มีความแตกต่างกันทางสถานภาพการสมรส (โสด-แต่งงานแล้ว) ขณะพักรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาล

ปัญหาของการวิจัย

๑. ความคิดเห็นของผู้ป่วยเกี่ยวกับความต้องการพื้นฐานในการดำเนินชีวิตประจำวันขณะพักรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาลเป็นอย่างไร

๒. ความคิดเห็นของผู้ป่วยเกี่ยวกับความต้องการพื้นฐานในการดำเนินชีวิตประจำวันขณะพักรักษาตัวอยู่ในแผนกพิเศษของโรงพยาบาล เอกชนกับโรงพยาบาลรัฐบาล แตกต่างกันหรือไม่

๓. ความคิดเห็นของผู้ป่วยเกี่ยวกับความต้องการพื้นฐานในการดำเนินชีวิตประจำวันขณะพักรักษาตัวอยู่ในแผนกพิเศษกับแผนกสามัญของโรงพยาบาลรัฐบาล แตกต่างกันหรือไม่

๔. ความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการพื้นฐานในการดำเนินชีวิตประจำวันขณะพักรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาล ของผู้ป่วยที่มีความแตกต่างกันในเรื่องเพศ (ชาย-หญิง) จะมีความแตกต่างกันหรือไม่

๕. ความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการพื้นฐานในการดำเนินชีวิตประจำวันขณะพักรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาล ของผู้ป่วยที่มีความแตกต่างกันทางสถานภาพการสมรส (โสด-แต่งงานแล้ว) จะมีความแตกต่างกันหรือไม่

สมมติฐานของการวิจัย

๑. ความคิดเห็นของผู้ป่วยเกี่ยวกับความต้องการพื้นฐานในการดำเนินชีวิตประจำวันขณะพักรักษาตัวอยู่ในแผนกพิเศษของโรงพยาบาลเอกชนกับโรงพยาบาลรัฐบาลไม่แตกต่างกัน

๒. ความคิดเห็นของผู้ป่วยเกี่ยวกับความต้องการพื้นฐานในการดำเนินชีวิตประจำวันขณะพักรักษาตัวอยู่ในแผนกพิเศษกับแผนกสามัญของโรงพยาบาลรัฐบาลไม่แตกต่างกัน

๓. ความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการพื้นฐานในการดำเนินชีวิตประจำวันขณะพักรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาลของผู้ป่วยที่มีความแตกต่างกันในเรื่องเพศ (ชาย-หญิง) ไม่แตกต่างกัน

๔. ความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการพื้นฐานในการดำเนินชีวิตประจำวันขณะพักรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาลของผู้ป่วยที่มีความแตกต่างกันทางสถานภาพการสมรส (โสด-แต่งงานแล้ว) ไม่แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

๑. การวิจัยครั้งนี้จะศึกษาสำรวจความคิดเห็นของผู้ป่วยที่เข้าพักรักษาตัวในโรงพยาบาลรัฐบาลและโรงพยาบาลเอกชนในกรุงเทพมหานคร ซึ่งจะสุ่มตัวอย่างโรงพยาบาลเพียงประเภทละ ๑ แห่งเท่านั้น ในที่นี้ได้สุ่มตัวอย่างโรงพยาบาลราชวิถีเป็นโรงพยาบาลรัฐบาล และโรงพยาบาลพญาไทเป็นโรงพยาบาลเอกชน

๒. กลุ่มตัวอย่างประชากรที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้จะต้องเป็นผู้ป่วยในโรงพยาบาลทั้ง ๒ แห่งดังกล่าว และมาพักรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาลแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่า ๔ วันในวันที่ถูกสัมภาษณ์ การสุ่มตัวอย่างประชากรจะมุ่งคำนึงถึงความพร้อมของผู้ป่วย

ในการตอบแบบประเมินค่าเป็นสำคัญ

๓. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะความคิดเห็นของผู้ป่วยในเรื่องเกี่ยวกับความต้องการพื้นฐานในการดำเนินชีวิตประจำวันในขณะที่พักรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาลเท่านั้น ไม่เกี่ยวข้องกับกฎระเบียบหรือนโยบายการดำเนินงานของโรงพยาบาล

ข้อตกลงเบื้องต้นของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยถือว่า

๑. แบบสัมภาษณ์ ซึ่งใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ได้หาความตรงตามเนื้อหาและความเที่ยงแล้ว สามารถวัดระดับความคิดเห็นของผู้ป่วยได้

๒. การตอบแบบสัมภาษณ์ของผู้ป่วยซึ่งใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากร ตอบตรงตามความเป็นจริง

ความไม่สมบูรณ์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะความคิดเห็นของผู้ป่วยที่เข้าพักรักษาตัวในโรงพยาบาลในกรุงเทพมหานครเท่านั้น ไม่สามารถใช้เป็นตัวแทนของประชากรทั้งประเทศ ซึ่งมีความแตกต่างกันในด้านสภาพความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ และอื่น ๆ ซึ่งอาจมีผลต่อความคิดเห็นของผู้ป่วยได้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

๑. จากผลของการวิจัยจะทำให้ทราบถึงความคิดเห็นของผู้ป่วยในเรื่องเกี่ยวกับความต้องการพื้นฐานในการดำเนินชีวิตประจำวันขณะพักรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาล ทั้งในโรงพยาบาลเอกชนและโรงพยาบาลรัฐบาล

๒. ผลของการวิจัยจะเป็นประโยชน์ในการจัดบริการ เพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐานของผู้ป่วยขณะพักรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาล ให้เป็นไปอย่างเหมาะสม อันจะสนับสนุนให้ผู้ป่วยได้รับการพยาบาลที่มีประสิทธิภาพและหายจากโรคได้รวดเร็ว

๓. ผลของการวิจัยจะเป็นประโยชน์ในการวางแผนการพยาบาลและการจัดบริการการพยาบาลให้ เป็นไปอย่างเหมาะสม มีประสิทธิภาพสูง ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

๔. การวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ และ/หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องต่อไป .

ความหมายของคำที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอให้คำจำกัดความของคำบางคำเพื่อสะดวกในการแปลความหมายและความเข้าใจตรงกัน ดังนี้

ผู้ป่วย หมายถึงผู้ที่เข้าพักรักษาตัวในทุก ๆ แผนกของโรงพยาบาล ยกเว้นแผนกกุมาร เวชศาสตร์ เป็นผู้ที่อยู่ในสภาวะที่มีสติสัมปชัญญะสมบูรณ์ มีความพร้อมในการตอบแบบสัมภาษณ์แบบประเมินค่า และ เป็นผู้เข้าพักรักษาตัวในโรงพยาบาลมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่า ๕ วันนับถึงวันที่ถูกสัมภาษณ์

ความต้องการพื้นฐานในการดำเนินชีวิตประจำวัน หมายถึงสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นความต้องการหรือความจำเป็นสำหรับผู้ป่วยในการดำเนินชีวิตประจำวัน ซึ่งแบ่งเป็นความต้องการ

ทางด้านร่างกาย ได้แก่ ความต้องการอาหาร น้ำดื่ม อากาศ การขับถ่าย การควบคุมอุณหภูมิ
 ของร่างกาย การพักผ่อน การออกกำลังกาย ความสุขสบายเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยและเครื่องนุ่งห่ม
 ความสะอาดทั่วไปทั้งของร่างกายและสิ่งแวดล้อม และความต้องการทางเพศ และความ
 ต้องการทางด้านจิตใจ ได้แก่ ความต้องการความปลอดภัย และความต้องการเกี่ยวกับการพึ่งพา
 อาศัยคนอื่น และความเป็นอิสระ

แผนกพิเศษ หมายถึงแผนกที่จัดห้องพักสำหรับผู้ป่วย โดยจัดให้มีความเป็นสัดส่วน
 ของห้องพักและเตียงนอน เป็นห้องพักที่มีผู้ป่วยตั้งแต่ ๑-๖ คน

แผนกสามัญ หมายถึงแผนกที่จัดห้องพักให้กับผู้ป่วย โดยห้องพักนั้นจัดสำหรับผู้ป่วย
 ๖-๔๐ คน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย